بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާގެ ނިޔާގެ ކަވަރު ޝީޓް

- **ޤަޟިއްޔާގެ ނަންބަރު:** 2019/HC-A/572
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޔޫރޯ ކޮރިޑޯސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (C-288/2006)
  އިބްރާހިމްދީދީ، ފުރިސްޓޭޖް، ސ. ހުޅުދޫ
  އަޙްމަދު ފިރާޝް، މިސްކިތުމަގު. ވިލާ، ޏ. ފުވައްމުލައް
- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:** މުޙައްމަދު އަޒީމް، ގ. އަރިމަސްވާރި، މާލެ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ކުންފުނީގެ ޝެއާރ ހިއްސާދާރުންގެ ހައްގުތަކާގުޅޭ ދަޢުވާ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު

ނިޔާގެ ތާރީޚް: 28 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1442 / 13 ޑިސެންބަރު 2020

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 22 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1441 / 19 ނޮވެމްބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 51/Cv-C-HD/2019
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ކުންފުނީގެ ޝަޚްޞިއްޔަތު ނާޖާއިޒުގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 13 މާރިޗު 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 17 ސެޕްޓެމްބަރު 2019

ފަރީޤުން [illegible] [illegible] [illegible]: ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].)

މައްސަލައިގެ ތަފާސީލު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައި ވަނީ [illegible] އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (C-288/2006) [illegible] ސ. ހުޅުމީދޫ، [illegible] އިބްރާހީމް ދީދީ އާއި ސ. [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]

2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާއަކީ، ހުޅުމީދޫ ލޮޓް ނަންބަރު 10809 ގެ ވެރިފަރާތް ކަމުގައިވާ، [illegible] [illegible] [illegible] ހުޅުމީދޫ ލޮޓް ނަންބަރު 10809 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުޅުމީދޫ ލޮޓް ނަންބަރު 10809 އަކީ [illegible]

ސ. ހުޅުދޫ [illegible]، އިބްރާހީމްދީދީ އާއި ޏ. ފުވައްމުލައް، [illegible]، އަޙްމަދު [illegible] މައްޗަށް ދަޢުވާ ކުރުމުން ބައްލަވާފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.[1]

ދަށުކޯޓުގެ ޙުކުމް

3. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ؛

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން [illegible] [illegible] އިންޓަރނޭޝަނަލް [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ލިމިޓެޑުން [illegible] [illegible] ނަންބަރު 10809 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނަންބަރު 10809 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނަންބަރު 10809 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން، [illegible] [illegible] އިންޓަރނޭޝަނަލް [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ދައްކާފައިވާ US $52,000.00 (ފަންސާސް ދެހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) އާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ލިމިޓެޑުން ދައްކާފައިވާ -/601,380ރ. (ހަލައްކަ އެއްހާސް ތިންސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) އަދި، [illegible] [illegible] ނަންބަރު 10809 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] (ދރކ ނަންބަރު A156796) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] US

---

[1] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމްނާމާގެ [illegible]

$52,000.00 (ފަންސާސް ދެހާސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ނުވަތަ އެ އަދަދަށް ދިވެހި ރުފިޔާއިން ޖެހޭ ދިނުމަށާއި، 601,380/-ރ. (ހަލައްކަ އެއްހާސް ތިންސަތޭކަ އަށްޑިހަ ރުފިޔާ) ދައްކަވާން ފަށައިގެން މިހާ ހިސާބުގެ ދުވަހުން 17 ސެޕްޓެމްބަރު 2019 ން ފެށިގެން 03 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ދައްކާ މި ދަރަނި ނިމެންދެން ދަރަނިވެރިޔާގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ގޮތުގެ މަތިން (ދަޢުވާ ނަންބަރު C-0288/2006) އާއި ފޭރިއަސްގެ / ސ. ހުޅުދޫ އިބްރާހީމް ދީދީއާއި، ވީނީ / ސ. ފުވައްމުލަކު އަބްދުﷲ ޝިހާބަށް އަންގައި، ދަރަނިވެރިޔާ ފަރާތްތަކުގެ އައިރުގެ ސިވިލްކޯޓުގައި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[2]

މިވަނީއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް

4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ފާސްކުރުމާ ނިޔާކުރައްވާ ގޮތް ބަޔާނާ އަދި ފާޑުކިޔުމާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވާކަން ބުނެ، އެމައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އަދި ފާސްކުރި ހުކުމް ދަރަނި ތަންފީޒު ކުރުމުގެ (C-288/2006) އާއި ސ. ހުޅުދޫ، ފޭރިއަސްގެ، އިބްރާހީމް ދީދީ އާއި ސ. ފުވައްމުލަކު، މިސްކިތުމަގު. ވީނު، އަދަދު ދިނުމުގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އިސްތިއުނާފަކީ ބެލޭ ގޮތުން ހިލާފުކުރުމުގެ ކަމުގެ ބަޔާންކުރާ މަޤްޞަދާ ފުރަތަމަ ދަޢުވާކުރައްވައެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތައް ތިރީގައި މިވަނީއެވެ.

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ފާސްކުރައްވައިން ބެލެއްވި މައްސަލާގައި ހުކުމްތަންފީޒުކުރުމާބެހޭ ޤާނޫނު[3] ގެ 22ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމަށާއި، އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ނުލިބޭ ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

---

[2] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ފާސްކުރެއްވި ސަރުކާރުގެ ހުކުމްނާމާގެ ދިރާސާ

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

- ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ: ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާއިން ބެއްލެވި މައްސަލައިގައި ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަށް ޚިލާފަށް ޙުކުމް ކަމަށް ބުނެ ފާހަގަކުރި ނުކުތާއެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް

5. މ. އަރިމަސްކާރީ، އަބްދުއްރަޝީދު މޫސާ އަލީދީދީ (ދރއ ނަންބަރު A041514) އާއި ހައުސިންގ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑްއާ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ހުޅުމާލޭ ފްލެޓް ނަންބަރު 10809 ގޭ އަބްދުއްރަޝީދު މޫސާ އަލީދީދީ އަށް ދައްކާ ހަވާލުކުރުމަށްޓަކައި ގަންނަވައި ވެއެވެ.[4] ގޭގެ އަގު ދައްކައި ނިމުން ނިކުތުމުން 17 ޖަނަވަރީ 2012 ތާރީޚުގައި އަބްދުއްރަޝީދު މޫސާ އަލީދީދީ ނިސްބަތްކުރައްވާފައި ގޮތާ ގުޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަދާކުރަންޖެހޭ އަދި އަދާކުރަމުން ނުކުރާތީވެ، މޫސާ އަލީދީދީގެ ވާރިސުންގެ ވަކީލުން މ. އަރިމަސްކާރީ، މުޙައްމަދު އަޒީމް އެދިވަޑައިގަތުމުން، އެ އެއްބަސްވުމުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެ ގޮތާ ގުޅިގެން އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަދާކުރަންޖެހޭ އަދި އަދާނުކުރާތީ ގޮތާ ހަވާލުކުރުން ފަރާތްތަކުގެ ދެމެދުގައި މ. އަރިމަސްކާރީ، މުޙައްމަދު އަޒީމް ހުޅުމާލޭ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 90/HMC/2012 ޤަޟިއްޔާއިން 27 ފެބްރުއަރީ 2013 ދުވަހު ޙުކުމްކުރައްވާފައިވެއެވެ.[5] މި ޙުކުމުގެ މަތިން، ބަޔާންކުރެވުނު އެއްބަސްވުން ރަސްމީކޮށްދީ، ގޭގެ ބަޔާންކުރެވުނު (ގޭގެ ވަނަން) ފަރާތްތަކުގެ ޙުކުމުގައި މޫސާ އަލީދީދީގެ ދަރިފުޅު މުޙައްމަދު އަޒީމް

---

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ސަފްޙާއަށް ހުށަހެޅުއްވި ލިޔުމުގައި ހައުސިންގގެ ނަންބަރު HDC/LDS/10/670 ހުޅުމާލޭ ގޭ ވިއްކުމުގެ އެއްބަސްވުން

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ފައިލުގައި ހިމެނިފައިވާ ހުޅުމާލޭ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 90/HMC/2012 ޤަޟިއްޔާގެ ސަފްޙާ ނަންބަރު ގޮތުގެ ލިޔުން

ހަމަޖެއްސެވި 31 މާރިޗު 2013 ދުވަހު ހައުސިންގ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑާ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ކުރެވިފައި ވެއެވެ.[6]

6. ބުނެވުނު ކޮޕީގައި 2012ވަނަ އަހަރު 3 [illegible] [illegible] 51/Cv-C-HD/2019 [illegible] ވެއެވެ.[7] [illegible] ވެއެވެ.[8] [illegible] 51/Cv-C-HD/2019 [illegible]

---

[6] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 މައްސަލާގެ [illegible]

[7] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 މައްސަލާގެ [illegible] "ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible]"

[8] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 މައްސަލާގެ ހުކުމް

7. އިސްތިއުނާފު ކުރުވިފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާ ހިނގި ގޮތުގެ ޚުލާޞާއި، އެޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ފާހަގަ ކުރެވޭ ބުނެފައިވާ ތިރީގެ އާއި އިބްތިދާއީ ދިރި އާއި އަދާލަތު ހިމާޔަތް ހުރަހަކާ ފައިދާ ނުކުތާތަކަށާއި، އެ ނުކުތާތަކާ ގުޅިގެން ދެފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަމާލުކަމުގެ މަޖިލީހުގައި ދައުވާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި އެންމެހައި ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައިލުމުގައި އަދި ވާހަކަ ހަދަކަތަށް ލިބުނައި ޝަރީޢަތް، މި މައްސަލަ ބެލުމުގައި ބައިވެރިވި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން އެންމެހައި ބަލައިގަތުމަށް ފަރާތަކުން ފިޔަވައިފައެވެ.

8. އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް މުހިއްމު އަޙްކާމް ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަމާލުކަމުގެ މަޖިލީހުގައި އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއް ފާހަގަކުރެވިފައި ވެއެވެ. އެއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި އިސްތިއުނާފު ދި ނުކުތާގައި ބައްދަލުކުރާ ވާހަކަ އަސާސީ ގޮތެއްގެ ފަދަ ބަޔާނުގައި ކުރިމަތިވެކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ސަމާލުކަން ސާބިތުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައި ނުވާކަމުގައި އަދި ކުރަ ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދެވުނު ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ނުވާ ކަންކަން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މިމައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅަ އިޖުރާއީ ނުކުތާއެވެ. މި އިޖުރާއީ ނުކުތާއަށް ސަމާލުކަން ދެވޭނީ އަޙްކާމް ކުރިއަށް؛

8.1 މައްސަލަ ބަލާ ފަރާތަށް ފެނިގެން ބޮޑުން ގޮތުން ހިފޭނެ ނިޔަލަށް ބެހެއްޓުމާއި، ކުރިމަތިލާ ނުކުތާ ދޭހަކޮށް ދިނުމަށް ޕްރޮސީޖަރުގެ ލޮޖިކަލް ވިސްނުމަކީ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް ކުރިމަތިލާ މައްސަލަ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުޑީޝަރީގެ ޤާނޫނުގެ[9] 43 ވަނަ މާއްދާއިން ކުރެވޭ މިންވަރަށް ބަލައިލެވޭ ފެންވަރުގައި ބޮޑު ގޮތުން ހިފޭނެ ވައްޓަފާޅި ކުރަން ފަރާތަކީ ނޫނެވެ.

---

[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

ގެއްލިފައިވާކަމަށް ބުނާނަމަ ނުވަތަ އިންސާފަށް ހުރަސްއެޅިފައިވާކަމަށް ބުނާ ނަމަ އެކަމުގައި އުފުލާ ޤާނޫނީ ބަރުސާކި ކޯޓަކަށް އެ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުށަހެޅުން އެދި ފަރާތުން ސާފުކުރެވޭ ބުނަންވާނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L/87، 2019/SC-L/88، 2019/SC-L/89، 2019/SC-L/90 އަދި 2019/SC-L/91 މައްސަލަ ބަލައިގަތުމާމެދު ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުތަކުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.[10]

8.2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ފާސިއްޔާއިން ބެއްލެވި މައްސަލައިގައި ހުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނު[11]ގެ 22ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމަށާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދަ އަދުލުވެރިކަމާއެކުގައި ނޫން ކަމަށް ބުނެ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ހުށަހެޅި ތަފްސީލުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، ހުކުމް ތިރީ ނަންބަރު 10809 ގޯތި ގެދޮރުވެރިން، އެ ގޯއްޗަކީ ދެއްކެވުމުގައި އަންނަނިވި ފަރާތަށް އެ ގޯތިގައި ކުރީ އިމާރާތް ކަންތައްތަކުގެ (ފޫރު ނަރިޔާސް ފުރައިލްޖް ތިލިޖޭގެ) މަރުދޫގައި ކުރުމަށްފަހު އެހެން ކުރެއްވުމުން ދިޔަ އެފަރާތުން އަރިހުން ކުރުމަށްއެދޭ (ފޫރު ނަރިޔާސް ފުރައިލްޖް ތިލިޖޭގެން) ދި ހަމަކުރާ ގޮތަށް، އަދިމަތިކުރު މިސާ އަލިފިރިޔާ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް ދެމުނު އަނބިކަނބަލުން __އެއްބަސްވުމެއް__ ވެފައިވާތީ، ބަސް ކުރައްވާ ދިޔަ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް ދިޔަފައިވާ ކުރިޔަ ފަރާތްސަކި އިސްތިއުނާފު ތަސްދީޤު ފަރާތަށް އަރިހުގާ ދޫކޮށްލުން ފަރާތުގައިސް ނުލިބުނުކަމަށެވެ. އެނބުރިވެސް އެފަދަ އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާ ކަމެއް އަރިހުން ހުށަހެޅޭ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދަލީލެއް ހުށަހަޅާފައި ނުވެއެވެ.

---

[10] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L/87، 2019/SC-L/88، 2019/SC-L/89، 2019/SC-L/90 އަދި 2019/SC-L/91 މައްސަލަ ބަލައިގަތުމާމެދު ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު

[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު[12]ގެ 32 ވަނަ މާއްދާއަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ބެލުމުގެ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅައިދޭ މާއްދާއެކެވެ. މިގޮތުން މި މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ނ) ގައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

32. (ށ) ހައިކޯޓުން މައްސަލަތައް ބަލާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅި ހެކިތަކާއި ދިފާޢުތަކާއި އަސާސްތަކުގައި ބަލައިގެންނެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި އެހެން ބުނެފައި އޮތުމަކީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައިނުވާ ހެކި، އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި ހުށަހެޅުމަށް ހުރަސްއަޅާކަމެއް ނޫނެވެ."

މިމާއްދާގައި މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން، ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބުނު ހެކި، އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި ބަލައިގަނެވޭނެގޮތްތަކެއް އެނގެއެވެ. ނަމަ މިފަދައިން ދަށު ކޯޓުގައި ފުރުޞަތު، ފަރާތަކަށްދިނުމުން ފުރުޞަތު ލިބި، ދަށު ކޯޓުން ހުށަހަޅާފައި ނުވާ ނުކުތާތައް އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި ނުހުށަހެޅުނުކަމަށް ޙުއްޖަތް ނުކުރެވޭ ވ. ގޮތެއްގައިވެސް އިންސާފުގެ ތަރުޖަމާ އޮޅިގެން މައްސަލާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމަވާފައިވެއެވެ.[13] އަދި މި ނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުންވެސް ތާއީދު ކުރައްވައި އަދި އުސޫލުގައި ދަމަހައްޓަވާފައިވެއެވެ.[14] މިހެންކަމުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައި ފުރުޞަތު ލިބި ހުށަހަޅައިފިނަމަ ސަބަބާއި، ފުރުޞަތު ލިބި ހުށަހެޅޭނެކަމަށް ވާނަމަ ކަންކަން އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި ހުށަހެޅި ނަމަވެސް އެ ކަންކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބައްލަވާ ކުރަން ނުޖެހޭ ކަން އެނގެން އޮތުމުން، [illegible] ބުރަ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދުވަހު އަނގަބަހުން އެއްބަސްވުމެއް ވެފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ

---

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[13] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/83 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

[14] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާޞާ

ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، އަދި ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހަމައެއް ނެތެވެ.

8.3 ޤާނޫނުއަސާސީ[15]ގެ 42 ވަނަ މާއްދާއަކީ އަދުލުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއެކު ޝަރީޢަތުގެ [illegible] ކަށަވަރު ކޮށްދީފައިވާ މާއްދާއެކެވެ. ކޯޓުން [illegible] ހާޟިރުކުރުމުގައި [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން ހާޟިރުކުރުމުގައި [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> 28. (ހ) ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން ހާޟިރުކުރުމުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ހާޟިރުވުމުގައި ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible].

މި މާއްދާއިން [illegible]، ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، ކޯޓުން [illegible]

---

[15] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 2008

[illegible] [illegible] އެންގުމެއްގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޣައިރު ހާޒިރުގައި މައްސަލަ ހިންގާނެކަން [illegible] ގޮތަށް [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ ޗިޓީން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް [illegible] ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޣައިރު ހާޒިރުގައި ކޯޓުން [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. އަދި މި [illegible] މީގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/237 ޤަޟިއްޔާ، ނަންބަރު 2018/HC-A/24 ޤަޟިއްޔާ އަދި ނަންބަރު 2019/HC-A/296 ޤަޟިއްޔާގައި މި ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ވީމާއެކު، ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރު ލިބުމުން، މަޤްބޫލު ސަބަބެއް ނެތި ކޯޓަށް ހާޒިރުނުވާނަމަ، އެފަރާތެއްގެ ޣައިރު ހާޒިރުގައި މައްސަލަ ހިންގުމުގެ ކުރިން [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ ޗިޓީން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ. އަދި އެ ހާލަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] ޣައިރު ހާޒިރުގައި މައްސަލަ [illegible] [illegible] ކޯޓުން [illegible]، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު IS(HD)/2019/1208, IS(HD)/2019/1207 އަދި IS(HD)/2019/1209 "ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރު"[illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible] ކޯޓަށް [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތު ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުން ބެލުމުން އެނގެން އޮތެވެ.[16] އަދި މި މުއައްސަސާގެ [illegible] ފައިލަށް ބެލުމުން 5 (ފަހެއް) ފަހަރެއްގެ [illegible] (27 މާރިޗު 2019، 9 މޭ 2019، 16 މޭ 2019، 16 ޖޫން 2019، އަދި 15 ޖުލައި 2019) ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމަށް/ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމުގެ އަމުރުތަކުން އެނގެއެވެ.

---

[16] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތު ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް

އެހެންކަމުން މައްސަލަ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތްތަކުގެ [illegible] [illegible] ނިންމަވާފައިވަނީ ކޯޓަށް މީހުން ހާޒިރުކުރުމުގައި އަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ ޤަވާޢިދު[16]ގެ 28ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ބެލެވޭނެ [illegible] ނުވެއެވެ. ވީމާއެކު މި ހަމައިން ބަލާއިރު މައްސަލަ ދަށުކޯޓުން ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމަވާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީ[17]ގެ 42ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ކަމުގައި ބެލެވެން ނުވެއެވެ.

8.4. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާއިން ބެއްލެވި މައްސަލައިގައި ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/SC-A/09 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަށް ރިޢާޔަތް ނުކޮށް ކަމަށް ބުނެ އިސްތިއުނާފު [illegible] ފާހަގަކުރި ދެވަނަ ނުކުތާ އަށް ސަރީޙަކޮށް [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމާއި، ދަށު ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރި [illegible] ވިޔަސް ފުރުސަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވާކަން އެނގެން އޮވެއެވެ. ވީމާއެކު މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވަނީ ދަށު ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވީމާ، މި ކަމަކީ ސަރީޙަ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލަކާ ޚިލާފު ކަމެއް ކަމަށް ބެލެވޭނެ [illegible] ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އިސްތިއުނާފުކުރި [illegible] ދ. [illegible]، [illegible] މޫސާ [illegible] ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާ [illegible]، އެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއް ދަށުކޯޓުން މައްސަލަ [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތަށް [illegible] [illegible].

---

[17] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީ 2008

ލިބި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އާއި ސ. ހިތަދޫ، [illegible]، [illegible] [illegible] އާއި ޏ. ފުވައްމުލައް، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

- **ޙުކުމް:**

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 51/Cv-C-HD/2019 ގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (C-288/2006) އާއި ސ. ހިތަދޫ، [illegible]، [illegible] [illegible] އާއި ޏ. ފުވައްމުލައް، [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].